Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry:n uutiskirje

toukokuu 2025

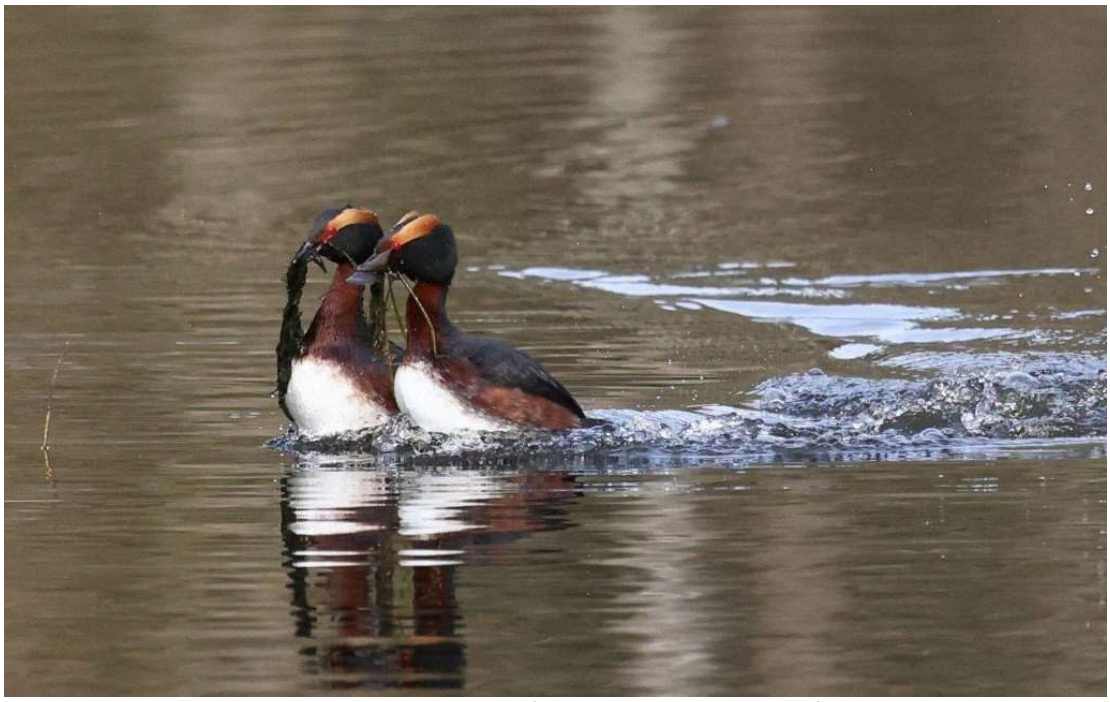

Mustakurkku-uikku (kuva: Jyrki Laaksonen)

Mitä lintu tekee?

Touko-, kesä- ja heinäkuussa lintujen elämä on työntäyteistä, sillä miltei kaikki niiden tekeminen liittyy lisääntymiseen. Meille havainnoijille tämä on parasta aikaa kurkistaa lintujen elämän tärkeimpiin hetkiin ja oppia uutta niiden käytöksestä ja äänistä. Jos tarkkailemme lintua hiukan tavanomaista pitempään, todella seuraamme sen elämää, saatamme havaita sen käyvän useasti todennäköisellä pesäpaikalla tai saatamme kuulla sen varoittelevan, koska pesä tai poikue on lähistöllä.

On mahdollista, että emo näyttelee siipirikkoa tai muulla tavoin houkuttelee havainnoijaa pois ilmeisen pesän tai poikueen luota. Osa emoista hyökkäilee tai käyttäytyy uhkaavasti. Tällaiset havainnot viittaavat vahvasti pesintään. Epäsuora todiste varmasta pesinnästä on ruokaa nokkaan kokoava emolintu tai linnun tulo ja meno todennäköiseen pesäpaikkaan. Männyn oksalla loputtomiin varoittava metsäkirvinen, ruoka nokassa aidalla odotteleva niittykirvinen, räystään alle lentävä tervapääsky, rantametsän aluskasvillisuudesta liikkeelle lähtenyt rantasipi – näistä havainnoista on helppoa päätellä pesän olevan lähellä. Vaikeampia, mutta ei mahdottomia ovat vaikkapa viitakerttunen, sirittäjä, satakieli ja kultarinta –

kevään ja alkukesän laulupaikoilta nämä lajit löytyvät pesinnän edetessä ruokkivina ja poikasia varoitellen ja kutsuääniä päästellen.

Lintuatlaksemme on edennyt siihen vaiheeseen, että helpoimmin tehtävät pesimähavainnot on jo koottu alueeltamme, mutta monia yllättäviä puutteitakin on: harakan pesä on löydetty vain 12 atlasruudustamme (ruutuja on 15), lehtokurppa puuttuu Rusutjärven ruudulta, räystäspääskyn pesiä on nähty vain viidellä ruudulla ja punarinta puuttuu pohjoisimmalta ruudultamme pesivänä.

Kannustan kaikkia apuslaisia tekemään tänä kesänä hieman tavallisesta poikkeavia linturetkiä. Huomaavaisesti havainnoiden ja hiukan aikaa käyttäen voi nähdä lintujen tärkeimmän elämänvaiheen ytimeen, pesintään valmistautumiseen, poikasista huolehtimiseen ja pesän turvaamiseen. Tiiraan kirjattuina nämä havainnot ovat arvokkaita.

Juha Honkala

Nokikana (kuva: Jyrki Laaksonen)

Niittykirvisen pesä (kuva: Juha Honkala)

Valtakunnallisen lintuatlashankkeen viimeinen vuosi on käynnissä

Apuksen viidestätoista (15) lintuatlasruudusta neljä on selvitetty erinomaisesti, viisi hyvin ja kuusi tyydyttävästi. Lintuatlasruutu on kooltaan 10 x 10 km. Lintuatlashankkeessa koetamme selvittää kunkin ruudun pesimälajiston niin hyvin kuin mahdollista. Pesimälajistoa selvitettäessä ei ole välttämätöntä löytää linnun pesää, vaan linnun pysyvä oleskelu alueella esim. laulaen viittaa lajin mahdolliseen pesintään. Nyt, viimeisenä lintuatlasvuonna on mahdollista parantaa vain tyydyttävästi tutkittujen lintuatlasruutujemme selvitysastetta löytämällä puuttuvia lajeja tai parantamalla havaittujen lajien pesimisvarmuutta kuvaavaa lukua. Pesimisvarmuutta kuvaavat luvut löytyvät **Tiirasta**, jossa niitä on käytettävä havaintoja ilmoitettaessa. Huomaathan, että ruokaa kantava emolintu viittaa aina pesintään!

Tänä vuonna meille apuslaisille erityisen tärkeitä atlasruutuja ovat:

670:337 Nurmijärvi, Perttula – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. uuttukyyhkystä, käestä, harmaapäätikasta, metsäkirvisestä, peukaloisesta, rautiaisesta, satakielestä, kulorastaasta, sirittäjästä, kuusi- töyhtö- ja hömötiaisesta ja hippiäisestä.

Niittykirvisen pesä (kuva: Juha Honkala)

670:338 Nurmijärvi, Rusutjärvi – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. lehtokurpasta, kalatiirasta, kalalokista, uuttukyyhkystä, tervapääskystä, metsä- ja niittykirvisestä, sirittäjästä, pajulinnusta, töyhtötiaisesta, närhestä, harakasta, punavarpusesta ja pajusirkusta.

671:338 Tuusula, Jokela – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. varpushaukasta, kalatiirasta, naurulokista, pulusta, käestä, palokärjestä, pikkutikasta, metsäkirvisestä, rautiaisesta, hernekertusta, lehtokertusta, sirittäjästä, tiltaltista, pajulinnusta, harmaasieposta, keltasirkusta ja pajusirkusta.

671:339 Tuusula, Kellokoski – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. kuovista, harmaapäätikasta, satakielestä, kivitaskusta, viitakerttusesta, lehto- ja mustapääkertusta, töyhtötiaisesta, pikkulepinkäisestä, tiklistä ja pajusirkusta.

671:340 Pornainen, Halkia – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. pyystä, teerestä, metsosta, naurulokista, palokärjestä, räystäspääskystä, metsä- ja niittykirvisestä, leppälinnusta, laulurastaasta, hömötiaisesta, närhestä, punatulkusta ja pajusirkusta.

673:340 Mäntsälä, Sälinkää – ruudulta kaivataan kipeästi pesintään viittaavia havaintoja mm. varpushaukasta, lehtokurpasta, käenpiiasta, harmaapäätikasta, palokärjestä, räystäspääskystä, niittykirvisestä, pensastaskusta, kulorastaasta, kuusi-, hömö- ja töyhtötiaisesta, närhestä, harakasta, viherpeiposta, vihervarpusesta ja punatulkusta. Varpusta ei ole havaittu ruudulla lainkaan.

Yhdistyksemme kaikkien ruutujen tilanteen näkee Lintuatlassivulta
https://tulokset.lintuatlas.fi/society/ML.1092

Lintuatlasruutujen puutelistoja voi tutkia täältä:

https://havistin.biomi.org/atlas/ruutulomake/671:339/vakio

Monilta hyvin tutkituiltakin ruuduilta puuttuu vielä yllättäviä lajeja, esim. Hyvinkään Ridasjärven ruudulta ei ole ilmoitettu lainkaan varpusta ajanjaksolla 2022–2025. Onkohan tämä puute todellinen?

Mustakurkku-uikku (kuva: Jyrki Laaksonen)

Meriharakka (kuva: Jyrki Laaksonen)

Poikaslaskentoja Ridasjärvellä

Hyvinkään Ridasjärvellä on tehty aktiivista vieraspetojen pyyntiä Suomen Riistakeskuksen Helmi-vieraspetohankkeessa. Metsästäjistä koostuva talkooryhmä on onnistunut joulukuusta 2021 alkaen poistamaan maastosta 324 supikoiraa ja 51 minkkiä. Ridasjärvelle haluttaisiin nyt löytää henkilö tekemään poikaslaskentoja (vesilinnut ja lokkilinnut) yhteistyössä riistakeskuksen henkilön kanssa. Riistakeskus toisi paikalle lämpökameralla varustetun dronen ja veneen, sekä henkilön käyttämään dronea. Lintulaskijan tehtävä olisi tunnistaa poikueet ja laskea linnut. Tehtävästä maksetaan km-korvaus ja päiväraha. Pikaiset yhteydenotot: **apus@apus-birdlife.fi**

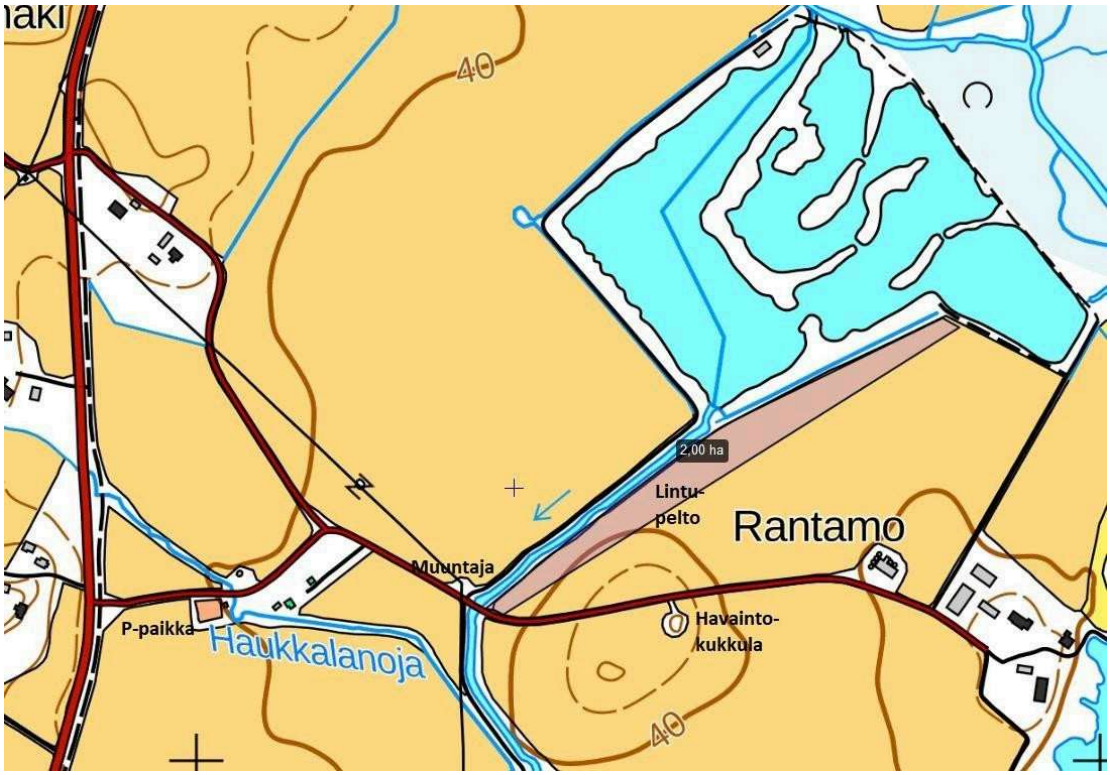

Apuksen lintupelto 2025 - 2026

Jäsenkeräyksen tuotoilla vuokrattu lintupelto Tuusulan Rantamossa on noussut oraalle. Peltoon on jo kylvetty vehnää ja satokasveiksi on tulossa aiempien vuosien tapaan monille linnuille mieluisaa rapsia, hamppua ja hunajakukkaa. Peltoala on sama kuin toissa vuonna. Pysäköintipaikalta Rantamontien alusta on pellon eteläkulmaan 350 m kävelymatka. Ja Rantamontiehän löytyy Tuusulanjärven länsipuolelta, Paijalantie 415 kohdalta.

Kevään ensimmäinen telkkäpoikue kuoriutui seurantapöntöstä 6. toukokuuta Keravan Myllynummella. Tässä naaras kahdentoista munan päällä 4. toukokuuta. (Kuva: Juha Honkala)

Telkkien rengastusta Keski-Uudellamaalla

Telkän poikaset viihtyvät munasta kuoriuduttuaan pesäpöntössä vain noin vuorokauden, jona aikana poikaset ovat rengastettavissa. Pesinnän etenemisen seuraaminen ja kuoriutumisvuorokauden tarkka arviointi on rengastusta ajatellen keskeinen asia. Telkkäemo hautoo pesyettään noin 27–35 vrk riippuen mm munamäärästä ja kevään sääoloista. Pienet pesyeet kuoriutuvat nopeammin.

Telkkä (kuva: Jyrki Laaksonen)

Apuksen alueella telkkäpoikueiden rengastus alkoi pienimuotoisena kokeilunani Tuusulanjärven ympäristössä vuonna 2018. Tuolloin onnistuin tapaamaan pesäpöntöistä viisi poikuetta. Keväällä 2020 toiminta laajeni Minna-Mari Harjun ja Petri Puolakan aloitettua telkkien seurannan omilla pöntöillään Nurmijärvellä. Lisätehoa saatiin keväästä 2023 alkaen Emmi Hannulan liityttyä mukaan tähän työlääseen hankkeeseen.

Kuoriutumisen ajankohdan arvioiminen on sen verran hankalaa, että joka kevät muutama pöntöllinen poikueita ehtii karkaamaan pesätarkastusten välissä. Ajanjaksolla 2018–2024 olemme onnistuneet rengastamaan 106 telkkäpoikuetta, yhteensä 901 poikasta ja 82 emoa. Toistaiseksi parhaana keväänä 2022 renkaan sai 24 poikuetta (204 poikasta). Telkkäemot ovat hyvin uskollisia kerran valitsemalleen pesäpöntölle, mutta mm. pesäkilpailusta johtuen muutto on joskus pakollinen. Kaiken kaikkiaan olemme tavanneet 31 telkkäemoa uudelleen yhtenä tai useampana keväänä joko samasta tai vaihtopöntöstä lähialueelta, alle 1,5 km päästä. Toistaiseksi olemme tavanneet vasta kaksi poikasena rengastamaamme telkkää myöhemmin pesivänä, mutta tämän osuuden odotamme kasvavan seurannan edetessä.

Keväästä 2022 alkaen olemme ottaneet osaa Turun yliopiston DISRUPT-hankkeeseen (vetäjänä Celine Arzel) keräämällä kuoriutumattomia munia ja ottamalla sylkinäytteitä poikasilta. Hankkeessa tutkitaan erilaisten kemikaalien kertymistä emoihin, lintuinfluenssavastetta ja poikueitten sukupuolijakaumaa.

Suurin osa telkkäpoikueista Apuksen alueella näyttäisi kuoriutuvan 20.5.–5.6. välisellä ajanjaksolla, toukokuun viimeisen kolmanneksen ollessa keskimäärin kiireisin. Parhaat kiitokset kaikille avustajille, jotka ovat olleet mukanamme niin pönttöjä rakentaen kuin näytteiden otossa ja tikapuita kantaen!

Juha Honkala

Telkkäpoikueiden kuoriutumisaikoja Keski-Uudellamaalla 2018-2024.

vuosi	kuoriutumis pvm keskimäärin	aikaisin poikue	myöhäisin poikue	poikueita yhteensä
2018	1.6.	29.5.	5.6.	5
2019	28.5.	19.5.	11.6.	7
2020	22.5.	1.5.	5.6.	19
2021	22.5.	14.5.	7.6.	15
2022	2.6.	25.5.	29.6.	24
2023	29.5.	19.5.	9.6.	17
2024	24.5.	13.5.	11.6.	19

Kaulushaikara (kuva: Jyrki Laaksonen)

Apus-asioita keväällä 2025

Apus lausui Nurmijärven Savikon aurinkovoimalan rakentamisesta 13.3. Nurmijärven kunnalle. Esitimme mm. että ennen kaavoituksen etenemistä on alueen muutonaikainen merkitys linnuille selvitettävä tarkemmin ja toimme tiedoksi, että alue on merkittävä virkistysalue kunnan asukkaille.

Apus arvioi Tuusulan kunnan pyynnöstä Tuusulanjokilaakson virkistysreitin suunnitelmaa 2.5. esittäen lukuisia huomioita ja parannusehdotuksia.

Keski- ja Pohjois-Uudenmaan Lintuharrastajat Apus ry

Apus ry on Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajien yhdistys, jonka tavoitteena on edistää lintuharrastusta ja lintujen suojelua omalla alueella, Suomessa ja kansainvälisesti.

www.apus-birdlife.fi

apus@apus-birdlife.fi

Apus ry on BirdLife Suomen jäsenyhdistys.

BirdLife on maailman suurin ympäristöjärjestö ja johtava linnustonsuojelun asiantuntija. BirdLife toimii yli 120 maassa, ja sillä on yli 10 miljoonaa henkilöjäsentä tai tukijaa.

BirdLife Suomi ry on lintujen suojelu- ja harrastusjärjestö sekä maamme 30 lintuyhdistyksen keskusjärjestö.

Peruuta jäsenkirjeen tilaus

Osoitelähde: Apus ry:n jäsenrekisteri